

Vreemde figuren, en dat blijven het

door Aleid Truijens

In *Rusteloos en overal*, het levensverhaal van Albert Helman (pseudoniem van Lou Lichtveld, 1903-1996), word je bedolven onder de feiten. Niets uit dit overvolle, lange leven lijkt biograaf Michiel van Kempen, bijzonder hoogleraar Nederlands-Caraïbische literatuur, te zijn ontgaan. Hij weet bewonderenswaardig veel over zijn onderwerp. Zo veel dat hij niet heeft durven kiezen.

Helman, geboren in Paramaribo in een groot, katholiek gezin van gemengde, deels Indiaanse afkomst, geldt als een van de belangrijkste schrijvers uit Suriname. Hij werd vooral bekend door *De stille plantage*, een roman over kolonialisme en slavernij. Maar hij deed zoveel meer, blijkt uit dit boek. Hij was componist, muziekrecensent, theatermaker, amateurwiskundige, taalkundige, vertaler, literair criticus en journalist voor alle mogelijke kranten en bladen.

Zijn leven lang reisde Lichtveld de wereld rond. Hij woonde in Barcelona en deed verslag van de Spaanse Burgeroorlog. In Suriname was hij minister en hoofd van de Rekenkamer, daarna was hij jarenlang diplomaat. Vanaf de jaren twintig was hij actief in het Nederlandse literaire leven. Hij kende Slauerhoff, Ter Braak, Du Perron, Vestdijk, Roland Holst en Marsman, werkte met Joris Ivens en was bevriend met George Orwell en Frida Kahlo. Het interessantst aan deze biografie is dat het een internationale (cultuur)geschiedenis is van de 20ste eeuw.

Maar wat was dit voor een man? Van Kempen is kritisch over Lou Lichtveld. Hij schetst geen sympathiek beeld: een ijdelruit die zich snel miskend voelde, een bobo die wel raad wist met subsidies, een macho en een seksist, een ontrouwe echtgenoot en verwaarlozende vader. Maar ook een veelzijdig en intelligent mens, een krankzinnig productieve harde werker.

Van Kempen uit zijn kritiek en bewondering terloops, in beschrijvingen en ironische terzijdes. We krijgen heel veel citaten, namen en locaties voorgeschoteld. De rusteloze Helman/Lichtveld, altijd onderweg, schrijvend en

sprekend voor vele opdrachtgevers, dwarrelt in duizenden snippers door het beeld. De lezer mag zelf zijn Helman samenstellen. Ik concludeer dat Lichtveld zijn talent versnipperd heeft en in zijn proza nooit zijn hoogst mogelijke niveau heeft gehaald. Maar vindt de biograaf dat ook?

Twee vragen blijven knagen: is Helmans grote oeuvre het lezen nu nog waard? En: hoe groot is zijn belang als literaire figuur?

Nergens zet deze zijn voortdenderende trein even stil voor enige beschouwing. Het wordt mij bijvoorbeeld niet duidelijk hoe belangrijk Lichtvelds werk, als schrijver, politicus en diplomaat is geweest in de geschiedenis van Suriname. Lichtveld was geen voorstander van een snelle onafhankelijkheid, hij vond lange tijd dat nog niet de gehele Surinaamse bevolking daaraan toe was. Daarop kwam forse kritiek: hij te veel het perspectief van de Europeaan kiezen.

Twee vragen blijven knagen: is Helmans grote oeuvre het lezen nu nog waard? En: hoe groot is zijn belang als literaire figuur? Daarover spreekt Van Kempen zich niet uit. Maar hij acht zijn onderwerp wel ruim achthonderd pagina's waard.

Het was fijn geweest als Van Kempen af en toe een stap naar achteren had gedaan, om preciezer op zijn hoofdpersoon in te zoomen. Wie een deklaag van feiten, gebeurtenissen en citaten aanbrengt, houdt de hoofdpersoon uit het zicht. Die krijgt niet de kans om zich te tonen als springlevende persoon, iemand in wie je je kunt verplaatsen. Daardoor is ook deze inhoudelijk interessante biografie, net als het bondige levensverhaal van de Bordewijks, geen belangwekkend verhaal geworden.

Bron: *De Volkskrant*, 5 november 2016